

En plass i samfunnet - også for meg ?

"Rapport mai 08 - april 09"

Rapport mai 08 - april 09

1. Bakgrunn for prosjektet

2. Metodikk

3. Målsetninger/tiltaksbeskrivelse

4. Statistikker

5. kommentarer til statistikkene

6. Regjeringens handlingsplan for å bedre levekårene for Rom i Oslo

7. Resultater - Den lange veien

8. Videre arbeid i 2009/2010

I vårt arbeid med ungdom de siste årene, mottok vi henvendelser fra ungdom fra familier med vidt forskjellig nasjonal, etnisk og religiøs bakgrunn, og etter hvert også fra en ungdomsgruppe som er blitt fullstendig oversett og uteglemt i Regjeringens handlingsplaner: ungdom og unge kvinner av Rom-folket (sigøynere).

Rom-folket i Norge (sigøynerne) utgjør til sammen ca. 500 personer, derav ca. 150 mindreårige. Noen kom til Norge på slutten av 1800-tallet, andre så sent som i 1950-årene og andre igjen senere, gjennom giftemål med herboende Rom. De er norske borgere, de fleste fastboende, men tilbringer sommeren på reisefot. Felles for dem alle er at lever marginalisert fra det norske storsamfunnet.

De aller fleste voksne er analfabeter og deltar ikke i arbeidslivet. De mottar uføretrygd og andre trygdetytelser og eventuelt supplementær hjelp fra sosialkontoret. Noen har ekstra inntekter gjennom mer eller mindre lysskye forretninger, og tilbringer perioder i fengsel. Rom-folket er marginalisert fra storsamfunnet også av eget ønske. De vil ikke miste sin kultur ved å bli "fornorsket".

Familier arrangerer ofte ekteskap for sine barn, mens de ennå er mindreårige, guttene i 15-16 års alderen og jentene så unge som 12 år og oppover. Vielsene blir ikke registrert hos norske myndigheter, og seremonien foregår etter Rom-tradisjonen. Jentene føder ofte sitt første barn mens de selv er barn under den seksuelle lavalder, uten at helsepersonell reagerer.

Etter vielsen flytter jenta til sin svigerfamilie, hvor det blir forventet at hun skal tjene sin mann og hans familie. Kvinnemishandling er utbredt, utført av ektemannen eller hans familie. Skilsmisse forekommer sjeldent, men ettersom ekteskapet ikke er registrert hos norske myndigheter, blir kvinner med barn

registrert som enslig forsørgere og mottar de stønader som enslige forsørgere har krav på.

Foreldrene sender ikke barna på skole, uten særlig reaksjon fra myndighetenes side. Nærmere 100% av de unge fullfører ikke grunnskolen. Vi kjenner kun til en jente som har fullført videregående skole. De unge må også i dag følge tradisjonene som nevnt ovenfor. De blir giftet bort fra 12-13 års alderen og fortsetter livet slik som beskrevet ovenfor.

Dette livet som marginaliserte, analfabeter og uføretrygdede har store helsemessige konsekvenser for den enkelte. Når det gjelder kvinnene, sliter mange med psykosomatiske plager, ofte med et stort forbruk av piller. Når det gjelder ungdommen, er narkotika- og rusmiddelmissbruk et økende problem. Ressurspersoner innad i miljøet begynner å innse at noe må gjøres for å unngå at deres barn ikke går til grunne, men har selv liten erfaring med problemløsning, og hvordan man systematisk skal angripe problemstillingene for å oppnå resultater. De har uttrykt ønske om samarbeid med Selvhjelp for innvandrere og flyktninger i dette arbeidet. Det faktum at en gruppe mennesker midt blant oss er fullstendig marginalisert kan muligens forklares med at Rom-folket i første omgang ble forsøkt tvangsassimilert, deretter "gitt opp" og dermed glemt av myndighetene. Vi kjenner historien om forbud mot innreise til Norge i 1930-årene, forfølgelse og uttryddelse i konsentrasjonsleier, forfølgelse og forsøk på tvangsassimilering i Norge i etterkrigstiden, opprettelse og deretter nedleggelse av et sigøynerkontor på 1980 tallet, og deretter oppgitt og glemsel. Unnfallenheten i dag skjules bak argumenter om at man må respektere Rom-folkets kultur, og det skjer at representanter fra offentlige instanser deltar i barnebryllupene med stor festivitas i ekte Rom-tradisjon.

Prosjektet *En plass i samfunnet – også for meg* er per i dag det eneste tiltaket i Norge, rettet spesielt mot Rom-folket, for å forbedre hele gruppens livssituasjon.

2 Metodikk

Vi har i prosjektet *En plass i samfunnet – også for meg* basert oss på den arbeidsmetoden som kjennetegner vårt arbeid i SEIF. Det vil si, på den ene siden å gi informasjon og bistand til problemløsning i hver enkeltsak. På den andre siden, bruker vi ressurser på kunnskaps- og erfaringsoverføring til de politiske og offentlige instanser, for å få satt prinsipielle problemstillinger på den politiske dagsorden, for slik å få i gang tiltak for å forbedre situasjonen til Rom-folket.

I samarbeid med de som henvender seg til oss, mann, kvinne, ungdom og familier, prøver vi å finne praktiske løsninger på de konfliktene som oppstår i relasjonene innad i familiene. Alt avhengig av den enkelte sak, forsøker vi å etablere kontakt med offentlig instanser som skole, barnevern, sosialkontor, politi, osv.

Når vi understreker så sterkt at arbeidet med problemløsning i hver sak må skje i samarbeid med den det gjelder, skyldes det at vi vil vektlegge viktigheten av en prosess blant Rom-folket. Denne viktige prosessen vil

medføre en bevisstgjøring om deres rettigheter, plikter og rettsvern i det norske samfunn.

Denne bevisstgjøringen ser vi som avgjørende for en reell integrering og reell følelse av trygghet og tilhørighet i det norske samfunnet.

For å etablere en nærmere kontakt med Rom-folket og for å gjøre dem kjent med vårt prosjekt og våre målsetninger, har vi drevet et oppsøkende arbeid. Dette oppsøkende arbeidet har bestått i et stort antall hjemmebesøk, der vi i tillegg til å gi informasjon om vårt prosjekt, også har informert og bistått til problemløsning i enkeltsaker. Det har vært et meget vellykket arbeid som har gitt oss en betydelig grad av tillit innad i miljøet. Denne tilliten har igjen ført til at Rom-folket selv nå henvender seg til vårt kontor for råd og direkte bistand.

En annen viktig del av vårt arbeid har bestått i å arrangere informasjons- og debatt møter med representanter fra Rom-folket. Gjennom disse møtene har vi kunnet bygge videre på vårt kontaktnett i foreldregenerasjonen og klart å etablere et samarbeid med de positive kreftene i miljøet.

Når det gjelder vårt arbeid med kunnskapsoverføring utad, har vår hovedmålsetning vært å informere de berørte politiske og offentlige instanser om sentrale problemstillinger som analfabetisme, arrangerte ekteskap mellom mindreårige og Rom-folkets sosioøkonomiske situasjon, og fokusert på konkrete tiltak som må igangsettes for å løse disse problemene.

3. Målsetninger

Vi vil her fokusere på målsetningene innenfor de områdene av størst betydning for Rom-folket.

- Bekjempelse av analfabetisme – grunnskole for barn
- Bekjempelse av analfabetisme – voksenopplæring for Rom-ungdom og voksne
- Arbeid mot arrangerte ekteskap mellom mindreårige
- Arbeid mot at barn føder barn
- Arbeid for å bedre kvinnes livssituasjon og stilling i Rom-miljøet
- Arbeid mot diskriminering
- Arbeid blant de bostedsløse/forbedring av boligsituasjonen blant Rom-folket
- Arbeid for å opprette et kulturhus for Rom-folket i Oslo
- Arbeid for Rom-ungdommens behov og rettigheter
- Drift av et kontor for informasjon, råd og praktisk bistand til Rom-folket, da med spesiell fokus på kvinner, barn og ungdom

Målsetningene for prosjektet *En plass i samfunnet – også for meg* favner såpass vidt og inkluderer de viktigste områdene hvor det må settes inn

ressurser for å oppnå, på lengre sikt, en reell forbedring av Rom-folkets stilling i det norske samfunnet.

Disse målsetningene lå også til grunn for vårt forslag til handlingsplan som vi opp gjennom årene har fremmet for politikere både i kommune og regjering. Handlingsplanen som nå endelig foreligger har ikke innbefattet noen av de mest sentrale punktene i vår liste av målsetninger. Vi vil komme tilbake til dette i vår neste årsrapport.

4.Statistikker

Totalt antall henvendelser (01.05.08 - 30.04.09) : 195

Saksområder:

Offentlige kontorer: 40%

Herav:

Sosialkontor: 7 %

Trygdekontor: 18 %

Barnevernkontor: 8 %

Ligningskontor/folkeregister: 7 %

Skole: 8 %

Boforhold: 10 %

Økonomiske problemer: 11 %

Annet: 10 %

Informasjonsvirksomhet/media: 2 %

Ungdomsarbeid: 19%

5.Kommentarer til statistikkene

Statistikkene for de siste tolv månedene viser en nedgang i antall henvendelser i forhold til forrige periode. Nedgangen skyldes først og fremst interne konflikter i miljøet som har det gjort det vanskelig for oss å gjennomføre vårt oppsøkende arbeid blant Rom-folket. På tross av dette har vi klart å opprettholde vår nære kontakt med de hjelpesøkende Rom vi bisto i begynnelsen av prosjektet. De fortsetter å henvende seg til oss med alle de problemer de måtte ha. Vårt arbeid med oppfølging i disse sakene har bidratt til å styrke deres tillit til SEIF.

Tallmaterialet viser at problemene i kontakten mellom Rom-folket og det offentlige hjelpeapparatet fremdeles er omfattende. Disse tallene viser hvordan Rom-folket generelt avhenger av det offentlige på helt sentrale områder, og hvordan denne avhengigheten synes å vedvare.

Statistikkene viser at antallet henvendelser som dreier seg om skole har hatt en betydelig økning, faktisk en fordobling fra året før. Dette skyldes vår direkte

kontakt med skoler i saker som angår Rom-elever og våre henvendelser til Utdanningsetaten i Oslo kommune for informasjon om situasjonen til disse elevene.

Det siste året har vi påbegynt et arbeid hvor vi retter søkelyset på Rom-barn og ungdom. Gjennom vår kontakt med Barne,- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har vi fått kjennskap til EU-programmet Aktiv ungdom og hva dette programmet har å tilby ungdom med færre muligheter. Dette arbeidet utdyper vi under punktet ungdomsarbeid.

Ad. offentlige kontorer

40 % av alle henvendelser dreier seg om Rom-folkets kontakt med det offentlige hjelpeapparatet. Rom opplever det offentlige som lite tilgjengelig. Dette står i en klar relasjon til deres situasjon som analfabeter og de strenge kravene til skriftlige henvendelser og dokumentasjon som det offentlige opererer med. Det er også ofte lang saksbehandlingstid, og den hjelpesøkende føler at hun eller han ikke når fram. SEIF fungerer her som et mellomledd, både med å være behjelpelig ved utfylling av skjemaer og senere ved oppfølging av sakene. Vi blir også med til de ulike offentlige kontorer når den hjelpesøkende ber oss om det og/eller vi ser at det er behov for det. Vi påser at den hjelpesøkende får den hjelpen hun eller han har krav på, samtidig som vi baserer oss på å få til et godt samarbeidsforhold med den offentlige instansen det gjelder.

Sosialkontor:

Det er først og fremst Rom-kvinner som henvender seg til sosialtjenesten for økonomisk bistand. Dette skjer som regel når de ikke lenger mottar de trygdeytelser de kan få i forbindelse med barnefødsler, nærmere bestemt overgangsstønad og kontantstøtte. Når barnet fyller tre år, opphører disse trygdeytelsene. Rom-kvinnene opplever da å havne i en meget kritisk økonomisk situasjon og finner ingen andre utveier enn å søke sosialhjelp. Som oftest henvender de seg til oss for utfylling av skjemaer. Flere kvinner søker også vår hjelp når de skal til møter med sosialtjenesten og ber om at vi er tilstede på disse. De føler trygghet og vet at de blir hørt når SEIF er tilstede.

Det siste året har vi også sett at flere Rom har hatt store problemer med å dekke bo- og strømutfgifter. Vi har bistått disse personene med å kontakte sosialkontoret for økonomisk bistand.

Trygdekontor:

Det siste året har vi mottatt henvendelser fra Rom for hjelp til å søke trygdeytelser som barnetrygd, barnebidrag, kontantstøtte, engangsstønad, overgangsstønad og uførepensjon. Vi har også bistått med innhenting av dokumentasjon som kan bekrefte søknadens gyldighet, og vi har informert om pliktene knyttet til disse ytelsene.

Barnevern:

SEIF har også det siste året vært inkludert som samarbeidspart i saker som berører enkelte Rom-familier. Barnevernet har i de fleste tilfeller fått kjennskap til vårt prosjekt og vårt arbeid med Rom-folket i Oslo, og de har benyttet seg av den kompetansen vi sitter med om miljøet som de offentlige instanser mangler.

Rollen som samarbeidspart har også gitt oss muligheten til å bidra til å endre det negative inntrykket de fleste Rom har av barnevernet. Vi har fremstilt barnevernet som en institusjon med flere gode tiltak som flere av familiene kan dra nytte av. Vi har informert dem om muligheten barnevernet har til å iverksette frivillige hjelpetiltak i hjemmene, og hvordan disse kan bidra til en forbedring av familienes situasjon. Vi har flere eksempler på familier som har takket ja til frivillige hjelpetiltak som miljøarbeidere og støttekontakter.

Ad. skole

Henvendelsene vi har fått har dreid seg om oppfølging av de få Rom-barna som går på skolen, og som vi har fulgt siden vi startet prosjektet. Vi har vært samarbeidspart i saker som berører disse elevene og bidratt med vår kompetanse om Rom-folket generelt og vår kjennskap til elevenes situasjon spesielt.

Vår rolle som samarbeidspart har gitt oss anledning til å uttale oss om hva vi mener er de nødvendige tiltakene som bør iverksettes for å forbedre Rom-elevenes skolesituasjon og hvilke "særtiltak" som bør forkastes. Som eksempel her kan nevnes saken til en Rom-elev med særdeles høyt skolefravær. Skolen hadde kommet fram til at en periode med hjemmeundervisning ville være avgjørende for å få denne eleven tilbake på skolen. Vi sa tidlig ifra til skolen at et slikt tiltak ikke ville få denne eleven tilbake på skolebenken. PPT mente også det samme, men våre råd ble avfeid. Skolen fikk startet hjemmeundervisningen, men opplegget fungerte kun i noen få dager. Resultatet har blitt at eleven forblir hjemme, uten noen som helst form for undervisning. Skolens velvillige tilbud om særtiltak har ført til at nok en av de få rom-barna i skolen har droppet ut. Nok en gang ser vi hvordan skolen gir rom-barn særtiltak i stedet for å bruke alminnelige undervisningstiltak, som de ellers ville ha brukt dersom det hadde dreid seg om andre barn. Og nok en gang ser vi at særtiltak ikke er veien å gå.

I løpet av høsten 2008 tok vi kontakt med Utdanningsetaten for informasjon om tildeling av såkalte stimuleringsmidler - kr. 500.000,- som var blitt fordelt mellom 9 grunnskoler i Oslo. Vi fikk en oversikt over de skolene i Oslo som hadde mottatt disse midlene og antallet Rom-elever fordelt på de ulike skolene. Vi fikk også høre at noen Oslo-skoler hadde benyttet disse midlene til hjemmeundervisning og henting av skolebarna. Utdanningsetaten sitter inne med en meget god oversikt over de Rom-barna som går på skolen. På bakgrunn av dette tok vi opp saken til en 13-år gammel Rom-jente som hadde begynt på ungdomsskolen og som hadde behov for ekstra undervisning i enkelte fag. Skolen til denne jenta sto ikke på lista over de skolene som hadde fått midler øremerket Rom-elever. Vi la vekt på hvor viktig det var at nettopp denne eleven fikk ekstra hjelp, da det dreide seg om en av de få Rom-jentene som hadde fått muligheten til å begynne på ungdomsskolen. Utdanningsetaten hadde ikke bevilget midler til jentas skole, da "jenta hadde gått regelmessig på skolen siden skolestart". Hun falt dermed utenfor den målgruppen disse midlene var tiltenkt for. Vi understreket at det var i saker som denne det var nødvendig å sette inn ressurser på skolene, for nettopp å stimulere Rom-elevenene til å fullføre grunnskolen. Utdanningsetaten mente på sin side at det var skolens ansvar å gi jenta den ekstraundervisningen hun trengte. Jenta har på tross av vanskeligheter gått hele 8. klasse. Hun sliter fremdeles med

enkelte fag og synes skolen er vanskelig. Med litt ekstra drahjelp ville denne jenta med stor sannsynlighet fullføre grunnskolen. Slik situasjonen er nå, kan vi bare håpe på det beste.

Ad. boligforhold

Et stort antall av henvendelsene dreier seg søknader om kommunale utleieboliger, søknader om boliglån/etableringslån og søknader om bostøtte. Et økende antall av de som henvender seg til oss er i påvente av svar på søknad om kommunal leiebolig. Som mellomledd i disse sakene, og for å innhente den riktige informasjonen som kan føre til en raskest mulig avklaring, tar SEIF kontakt med henholdsvis boligkontor og Boligbygg Oslo KF. Vi bistår de hjelpesøkende med innhenting av nødvendig dokumentasjon, fyller ut skjemaer og tar direkte kontakt med saksbehandlere når det er behov for det.

De øvrige henvendelsene dreier seg om leie av bolig på det åpne leiemarkedet. Leiemarkedet i Oslo er vanskelig for Rom. En rekke fordommer som fra gammelt av er blitt brukt for å stigmatisere gruppen ("sigøynere er skitne", "de er bråkete", o.l.) lever i beste velgående og er på mange måter med på å skape problemer for Rom på det private leiemarkedet.

Ad. økonomisk problemer

Det er spesielt Rom-kvinnene som sliter økonomisk og som har behov for bistand til å få oversikt og orden på sin økonomi. Mange av kvinnene er neddyngnet i gjeld, og opplever en kaotisk situasjon ved at de til stadighet mottar inkassoer og krav som de verken forstår innholdet eller konsekvensene av. Vårt arbeid i disse sakene er å bistå med forhandlinger med kreditorer, hjelp til å inngå nedbetalingsavtaler, sanering av gjeld, budsjettering, m.m.

Ad. annet

Rom henvender seg til oss med vidt forskjellige problemer. Det ville bli for detaljert å liste opp disse problemstillingene under separate punkter, og vi har derfor slått noen av dem sammen under "annet". Henvendelsene her har dreid seg om telefoner og brev til forskjellige instanser som fylkesmannen, tollvesenet, NRK (lisensinnkreving), advokat, bank, m.m.

Ad. ungdomsarbeid

Det siste året har vi påbegynt et arbeid hvor vi retter søkelyset på Rom-barn og ungdom. Gjennom vår kontakt med Barne,- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har vi fått kjennskap til EU-programmet Aktiv ungdom og hva dette programmet har å tilby ungdom med færre muligheter.

Aktiv ungdom er EUs ungdomsprogram for ikke-formell læring. Målgruppen er ungdom mellom 13 og 30 år og de som jobber med ungdom. Målsetningen bak dette programmet er at unge mennesker skal få anledning til å tilegne seg nye kunnskaper og ferdigheter ved å ta ansvar og skape nye prosjekter.

Ikke-formelle læringsprosesser er et alternativ og supplement til det formelle skolesystemet. Ikke-formell læring krever frivillig og aktiv deltagelse og er derfor nært knyttet opp mot ungdoms egne behov, ønsker og interesser. Læringen gjennomføres med andre metoder og i andre former enn i det formelle skolesystemet.

Ungdom med spesielle utfordringer er en prioritert gruppe i Aktiv ungdom. De spesielle utfordringene kan være knyttet til: sosiale vanskeligheter,

økonomiske vanskeligheter, problemer knyttet til skolegang og kulturelle forskjeller.

Etter hvert som vi ble bedre kjent med dette programmet konkluderte vi raskt med at et slikt program passet vår målgruppe, ikke bare fordi det prioriterer ungdom med færre muligheter, men også fordi det ikke-formelle aspektet ved programmet kan lett anvendes overfor en gruppe barn og ungdom som alltid har falt utenfor det formelle skolesystemet.

I juni 2008 deltok vi på et seminar i regi av Aktiv ungdom hvor vi fikk anledning til å treffe flere europeiske organisasjoner som arbeidet med Rom-ungdom. Vi fikk etablert et godt samarbeid med to organisasjoner fra henholdsvis Portugal og Litauen, noe som har resultert i en ungdomsutveksling som vi nå driver og planlegger. Denne utvekslingen, Dance With Us, vil finne sted i Portugal i oktober 2009. Fra Norge vil vi ha 8 rom-ungdommer i alderen 13-22. Idéen bak denne utvekslingen er å aktivisere Rom-ungdom på en positiv måte gjennom dans og musikk. En annen viktig målsetning er å vise denne positive siden ved Rom-kulturen og hvordan den kan bidra i kampen mot fordommer og rasisme.

De norske rom-ungdommene gleder seg til å delta på et slikt arrangement. Disse ungdommene mangler arenaer hvor de selv kan være aktive deltagere. Gjennom deltagelse i denne gruppeutvekslingen vil de få anledning til å være de sentrale aktørene i et prosjekt som de selv har vært med på å utforme. Rom-ungdommene forteller ofte at de mangler kunnskap om sitt folks kulturelle tradisjoner og at de gjerne vil lære mer om disse. Verken skolen eller gruppen selv gir ungdommene innsikt i disse tradisjonene. Skolen har ikke innlemmet kunnskap om Rom-minoriteten i sine undervisningsplaner og gruppen selv har ikke arenaer hvor de kan gi uttrykk for sin kulturelle tradisjon.

Videre ønsker vi å arrangere en ungdomsutveksling i Norge, men inntil videre er EU-midlene til dette prosjektet så lave at de ikke strekker til et arrangement i høykostnadslandet Norge. Dette er svært beklagelig, da norsk rom-ungdom ville ha hatt et stort utbytte av et slikt arrangement. Vi vil derfor se på mulighetene for økonomisk støtte fra andre kilder, slik at arrangementer også kan finne sted i Norge.

Ad. informasjonsvirksomhet/media

Departement og kommune:

Som følge av vår deltagelse i debatten som fulgte i etterkant av konfrontasjonen mellom to rivaliserende Rom-familier i begynnelsen av april -08, ble vi innkalt til møte med daværende statsråd Bjarne Håkon Hansen i Arbeid- og inkluderingsdepartementet. Vi fikk understreket behovet for en helhetlig handlingsplan, noe daværende statsråd lovte han skulle igangsette snarest. Dette var det mest positive vi hadde opplevd i alle de fem årene vi har arbeidet med prosjektet "En plass i samfunnet - også for meg".

Offentlige instanser:

Det siste året har vi mottatt henvendelser fra offentlige instanser knyttet til barnevernet og sosialtjenesten som har uttrykt et ønske om å lære mer om rom-folket. Vi har holdt innledninger og seminarer hvor vi har fortalt om rom-

folkets marginaliserte stilling i det norske samfunnet og rettet et spesielt fokus på barnas situasjon.

Europa:

Også det siste året har vi utvidet vår informasjonsvirksomhet for å nå sentrale fora i Europa, bl.a. ECRI (European Commission against Racism and Intolerance). Den informasjonen vi kunne gi om forholdene til norske rom ble inkludert i rapportene fra ECRI om behandling av minoriteter i de forskjellige europeiske landene.

Media:

Også det siste året har vi benyttet oss av media for å få Rom-folkets situasjon på den politiske dagsorden. Media kontakter også SEIF for bakgrunnsinformasjon til oppslag om rom. Vi forsøker til enhver tid å belyse den ekstreme marginaliteten som preger denne gruppen for på den måten gjøre myndighetene oppmerksom på deres ansvar, spesielt med hensyn til barnas skolegang.

6. Regjeringens handlingsplan for å bedre levekårene for Rom i Oslo

I disse dager har Arbeids- og inkluderingsdepartementet presentert en handlingsplan for Rom-folket i Oslo. Denne handlingsplanen har nå endelig kommet på bordet etter et sterkt engasjement fra SEIFs sin side, som allerede fra starten av prosjektet "En plass i samfunnet - også for meg" i 2003 påpekte behovet for en slik plan for å oppnå en reell forbedring av rom-folkets livssituasjon.

Under vårt møte med daværende statsråd Bjarne Håkon Hansen i april 2008 redegjorde vi for den marginaliteten som preger denne gruppen. Vi la vekt på hvor nødvendig det var å arbeide helhetlig med de mange problemer som rammer rom, og kom med eksempler på andre europeiske land som hadde lykket med sine handlingsplaner rettet mot rom. Daværende statsråd sa seg enig med oss at en handlingsplan var nødvendig, og lovte oss at han straks skulle sette sammen en arbeidsgruppe bestående av representanter fra de ulike berørte departementer for å utarbeide nødvendige tiltak. Vi drøftet arbeidsområder som burde prioriteres og som var skissert i årsrapportene fra vårt arbeid i prosjektet "En plass i samfunnet ...". SEIF stilte seg også til rådighet med våre erfaringer i forbindelse med utarbeidelse av regjeringens handlingsplan.

Myndighetenes politikk overfor nasjonale minoriteter skal være forankret i dialog med minoritetene, jf. Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter. Alle forslag til tiltak skal utvikles i samarbeid med gruppene det gjelder. SEIF har fått kjennskap til at AID, sammen med Oslo kommune, har vært i dialog med rom-representanter i arbeidet med handlingsplanen. Det vi imidlertid frykter er at myndighetene har basert seg på personer som ikke kan sies å være representative for hele gruppen. Etter det SEIF har fått kjennskap til, har samarbeidet i hovedsak vært med personer som tilhører en liten kjerne av den rike og konservative gruppen. De representerer på ingen måte de mange fattige alenemødre, unge foreldre og

ungdom som henvender seg til SEIF. Det er også godt mulig at enkelte representanter fra denne mest konservative gruppen har uttrykt ønske om at SEIF ikke skulle delta i arbeidet med handlingsplanen. SEIF har aldri vært kjent for å være populær blant konservative patriarker i de forskjellige miljøene, og det er heller ikke til å skjule at enkelte patriarker i rom-miljøet ikke er spesielt glad i oss og det vi står for. Vi finner det allikevel beklagelig, dersom de mest konservative i rom-miljøet har fått mest gehør hos myndighetene, noe også handlingsplanen bærer preg av.

Ved gjennomgang av regjeringens handlingsplan ser vi at de fattige alenemødrene, ungdommen og da spesielt pikebarna ikke står i fokus. Deres stemme er neppe blitt hørt, selv om de står for et reelt ønske om endring og integrering. Det er disse menneskene vi har skrevet om i våre mange rapporter: alenemødre som til tross for mange utfordringer satser på barnas skolegang, en ny generasjon foreldre som kjemper for at deres barn skal få det de aldri fikk, at mindreårige ikke skal bli arrangert inn i ekteskap og at barn ikke skal føde barn.

I neste års rapport over arbeidet i prosjektet *"En plass i samfunnet - også for meg"* vil vi fokusere nærmere på regjeringens handlingsplan. Vi vil også følge med argusøyne iverksettelsen av planen og effektene av tiltakene. Og mest av alt, vil vi arbeide videre for at levekårene for de fattige alenemødrene, unge foreldre og deres barn blir forbedret i årene framover.

7. Resultater - Den lange veien

Siden vi påbegynte prosjektet *"En plass i samfunnet – også for meg"* i 2003 har vi i våre årlige rapporter understreket at arbeidet med å forbedre en hel gruppes livssituasjon nødvendigvis ville ta tid, og skisserte tidsperspektiver på 5-10 år. Dette både med hensyn til den nødvendige prosessen med holdningsendringer og utvikling innad i miljøet, men også når det gjelder alle de tiltakene som er nødvendige fra det offentlige. Dette forutså vi også ville ta tid, spesielt tatt i betraktning myndighetens tafatthet overfor Rom-folket i Norge.

Når vi her skal skissere oppnådde resultater etter 6 års arbeid, blir det også på sin plass å påpeke det som ennå er uoppnådd, både internt i miljøet og ikke minst fra myndighetenes side.

Proessen innad i miljøet

1. Bevisstgjøring blant Rom-kvinner

2. Bevisstgjøring blant unge foreldre

Håpet ligger i disse unge, liberale og fremtidsrettede familiene. For at de skal lykkes, trenger de hjelp og støtte slik at kontinuiteten i barnas skolegang blir sikret.

3. Bevisstgjøring blant ungdom

Gjennom vårt arbeid med Aktiv ungdom-programmet ønsker vi å gi ungdommene muligheten til å reflektere rundt disse problemstillingene og lære

om kulturell identitet som en prosess, ikke som et uforanderlig rammeverk man ikke kan komme ut av.

4. Rettigheter og plikter

Det faktum at Rom-folket henvender seg til SEIF for å få denne bistanden innenfor lovlige rammer ser vi som en viktig prosess innad i miljøet.

Det offentlige – en treg masse

1. Midler

2. Barnevern

Dessverre må vi konstatere at tiltaket med en sentral barneverntjeneste ennå ikke ble iverksatt i 2008. Vi opplever stadig at mødre som flytter med sine barn fra en bydel til en annen blir henvist til nærmeste barnevernkontor på det nye bostedet. Kvinnene må på nytt fortelle om sine problemer når det gjelder barna til helt nye mennesker som de ikke har tillit til og er redde for. En annen negativ side er at kvinnene unndrar seg å ta kontakt med det nye barnevernkontoret, med den konsekvens at ingen lenger har innsikt i barnas livssituasjon.

3. Bolig

Vi ser i 2008 ennå ingen forsøk på tiltak fra det offentlige på dette området.

4. Eksempel på tverretatlig samarbeid

Da trygdeetaten i 2005 begynte å innhente nærmere opplysninger om barna, så vi på dette som et positivt tiltak. Det ble sjekket om barna i skolepliktig alder var registrert i skole og om de fulgte undervisning, for slik å dokumentere at barna befant seg i landet. Dersom dette ikke kunne dokumenteres, ville det få konsekvenser for utbetaling av ytelser.

Dette tiltaket har ført til at stadig flere Rom-familier henvender seg til SEIF for hjelp til å registrere sine barn i skolen. Dette samarbeidet mellom trygdeetaten og utdanningsetaten bør fortsette, og vi håper på et utvidet tverretatlig samarbeid også på andre sentrale områder når det gjelder Rom-folket.

5. En helhetlig tiltaksplan for Rom-folket

Praktisk bistand

Vi vil fortsette dette arbeidet med å fremstå som stedet alle Rom er velkomne til.

SEIF's rolle som vaktbikkje

Dette vil bli en viktig oppgave for SEIF i tiden framover, spesielt tatt i betraktning at handlingsplanen for å bedre levekårene for rom i Oslo er direkte kjønnsløs - kvinneperspektivet mangler nærmest totalt. Dette i motsetning til andre nasjonale handlingsplaner for rom i Europa, som for eksempel de spanske regionale planene, som sterkt fokuserer på styrking og samarbeid med voksne kvinner og pikebarn i hvert tiltak. Det sier seg selv at også i Norge, når det gjelder en så marginalisert gruppe som rom, blir styrkingen av

kvinnenes stilling og samarbeidet med dem sentralt for å kunne lykkes med tiltakene i handlingsplanen.

Vi på SEIF finner ikke uttrykk sterke nok for vår bekymring over mangelen på kvinneperspektivet i den nye handlingsplanen. Vi vil komme nærmere inn på saken i vår neste årsrapport. I mellomtiden vil SEIF ha viktige oppgaver blant de kvinnene og unge jentene som har henvendt seg til oss med ønske om endring av sin situasjon, samt utdanning og etter hvert yrke, i en prosess som de selv vil være med på å utforme og ta aktiv del i.

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger, juli 2009.